

POSITION PAPER HOORZITTING ELEKTRICITEITSNET

*T.b.v. de Tweede Kamercommissie Economische Zaken & Klimaat – Tweede Kamer der Staten-Generaal
Enexis Groep, 15 september 2022*

Op 9 juni kondigde TenneT aan netcongestie te verwachten voor het hoogspanningsnet in Noord-Brabant en Limburg. Het net loopt in beide provincies tegen de capaciteitsgrenzen aan. De vraag naar elektriciteit groeit snel, ondermeer door elektrificatie van industrie, bedrijven en huishoudens, batterij-oplossingen en door groei van elektrisch vervoer en elektrisch verwarmen. Door de stijgende gasprijzen en de afbouw van aardgasgebruik is de vraag naar aansluitingen en netcapaciteit in een stroomversnelling terecht gekomen. De grote golf die de netbeheerders verwachtten, bleek een tsunami te zijn. Met knelpunten tot gevolg.

Vergelijk het met het wegennet. Het aantal auto's op de lokale wegen neemt snel toe. Dit zorgt voor files op de opritten naar de snelweg van TenneT. Door deze congestie heeft Enexis – verantwoordelijk voor het midden- en laagspanningsnet – een stop moeten instellen voor bedrijven en instellingen die een nieuwe of zwaardere aansluiting wensen. Dit geldt zowel voor het afnemen als het terugleveren van energie.

De schaal en omvang van de congestie op het hoogspanningsnet in Noord-Brabant en Limburg heeft ingrijpende gevolgen voor ruim 22.000 bedrijven en instellingen met een grootverbruiks-aansluiting op het net van Enexis. Ook voor nieuwe ondernemers, de economische ontwikkeling en de energietransitie in het algemeen is de impact groot. Voor huishoudens en woningbouw heeft de schaarste voor afname van energie vooralsnog geen directe gevolgen, alsook voor de circa 1.500 partijen die al vóór de stop een aanbod voor een aansluiting hadden ontvangen.

DE BEHOEFTE AAN NETCAPACITEIT GROEIT SNEL

Enexis ziet sinds 2017 een sterke groei van het aantal en de omvang van met name zonneparken in haar verzorgingsgebied. Deze groei is zo fors dat op steeds meer plekken in het elektriciteitsnet overbelasting dreigt. Door stevige netuitbreidingen en slimme oplossingen hebben wij al veel projecten kunnen aansluiten en is Nederland inmiddels een wereldwijde koploper in zonnestroom. Ondanks deze succesvolle maatregelen blijft congestie voor teruglevering op veel plekken in Nederland voorlopig een realiteit.

Een fenomeen van recenter aard is het tekort aan netcapaciteit om te voorzien in de vraag. Dit type congestie – schaarste voor afname van elektriciteit – kwam allereerst tot uiting in de omgeving van Amsterdam, Eindhoven en andere plekken met relatief veel economische bedrijvigheid. Recentelijk zijn daar de provincies Noord-Brabant en Limburg bijgekomen. Hier staan momenteel ca. 500 bedrijven en instellingen in de wacht.

RUIMTE GEVONDEN IN HET HOOGSPANNINGSNET

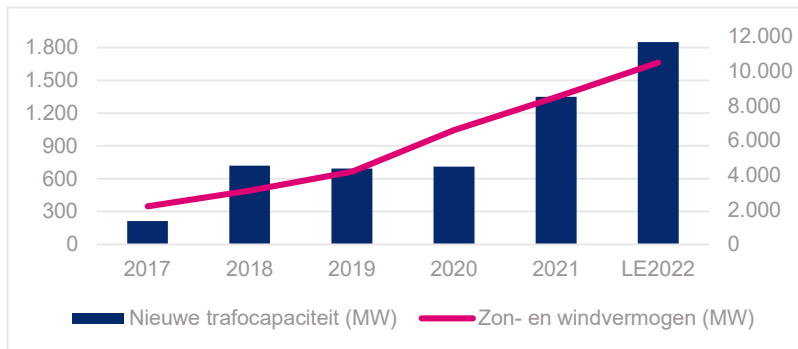
Enexis is blij dat TenneT – zoals gecommuniceerd op 9 september jl. – via congestiemanagement in totaal 1.700 MW aan extra ruimte op het hoogspanningsnet kan creëren. Dit is – onder voorbehoud – genoeg om de actuele wachtrij voor afname bij Enexis te kunnen bedienen. Voor zon- en windprojecten komt naar verwachting 960 MW extra beschikbaar. Enexis heeft in Noord-Brabant en Limburg in totaal circa 5.000 MW aan met name zonprojecten in beeld. Dit betekent dat de wachtrij wordt verkort, echter is het nog niet voldoende voor alle partijen die op dit moment in de wachtrij staan. De RES-doelen (2030) blijven wel in beeld.

TenneT gebruikt de komende twee maanden om marktpartijen, die aangegeven hebben flexibel vermogen beschikbaar te willen stellen, daadwerkelijk te contracteren en de systematiek voor congestiemanagement te implementeren. Parallel hieraan analyseert Enexis wat deze extra ruimte in het hoogspanningsnet precies betekent voor haar distributienet en voor de partijen in de wachtrij.

Hoewel netbeheerders het elektriciteitsnet continu verzwaren en de investeringen daarvoor fors blijven opvoeren, groeit de vraag naar netcapaciteit nog harder. Volle netten mogen ons vestigingsklimaat en onze duurzaamheidsambities echter niet in de weg staan. Daarbij zullen we als maatschappij in de toekomst meer rekening moeten gaan houden met de beschikbaarheid van elektriciteit. Het is geen vanzelfsprekendheid meer dat er op het elektriciteitsnet op elk moment van de dag voldoende transportcapaciteit beschikbaar is. Zowel producenten als verbruikers zullen in de toekomst actief mee moeten werken om het net op drukke momenten te ontlasten.

OPLOSSINGEN: SNEL UITBREIDEN EN BESTAANDE NET BETER BENUTTEN

De fors groeiende behoefte aan netcapaciteit komt tot uiting in de investeringsagenda van Enexis die al 5 jaar op rij meer dan 10% per jaar groeit tot inmiddels ruim EUR 1 miljard op jaarbasis. Uit het plaatje hieronder blijkt de forse toename van de capaciteit van onze transformatoren in onze grote stations en de toename van zon- en windvermogen dat is aangesloten op het elektriciteitsnet van Enexis.

In de provincies Noord-Brabant en Limburg breidt Enexis de komende 10 jaar nagenoeg alle bestaande stations (60) uit en bouwen TenneT en Enexis 5 nieuwe hoogspanningsstations. De totale investeringen van Enexis in deze provincies lopen de komende tien jaar op tot EUR 2,8 miljard. Een uitdaging hierbij is de maakbaarheid die wordt begrensd door een schaarste aan personeel, materialen en middelen.

Naast het versneld bijbouwen, werkt Enexis intensief samen met overheden, bedrijven en netbeheerders aan oplossingen die bijdragen aan meer ruimte op het net zoals:

1. Efficient netgebruik bevorderen

Bedrijven gebruiken vaak veel elektriciteit en kunnen daarmee mogelijk schuiven in de tijd. Het ontsluiten van deze flexibiliteit via financiële prikkels biedt potentie om bij te dragen aan de oplossing.

2. De potentie van batterijen benutten

Netbeheerders werken gezamenlijk aan een flexibiliteitscontract dat het mogelijk maakt om batterijen versneld aan te sluiten en ze te laten bijdragen aan de oplossing van netcongestie. In Noord-Brabant en Limburg gaat het daarbij om in totaal ruim 1.000 MW aan batterijvermogen.

3. Niet-gebruikte netcapaciteit ontsluiten

Een wettelijke verankering van het zogenaamde 'Use It Or Lose It' principe in de Energiewet is nodig om wel geclaimde, maar niet gebruikte netcapaciteit snel vrij te laten vallen voor andere gebruikers.

CONGESTIE VOORKOMEN EN OPLOSSEN VERGT SAMENSPEL

Ondanks dat er in Noord-Brabant en Limburg grote stappen worden gezet, blijft congestie de komende jaren een realiteit. De gezamenlijke uitdaging voor overheden, marktpartijen en netbeheerders is om congestie waar mogelijk te voorkomen en als het zich voordoet, zo snel mogelijk op te lossen. De langere termijn opgaven van de energietransitie, de woningbouw, de digitalisering, de arbeidsmarkt en het grondstofgebruik hebben impact op het gehele systeem van productie – conversie – opslag – transport en verbruik van energie. We zullen daarbij oog moeten houden voor de efficiency van het systeem door veel meer in te zetten op energieopslag, groene moleculen en energiebesparing.

Alleen door opgaven te programmeren en netinvesteringen te prioriteren houden wij samen congestie beheersbaar in de overgang naar een klimaatneutrale samenleving. Wij doen daarbij ook een beroep op u om de benodigde kaders en randvoorwaarden daarvoor te helpen vormgeven onder meer via de Energiewet, het Nationaal Plan Energiesysteem, het afwegingskader MIEK en via subsidie-instrumentarium.

OVER ENEXIS

Enexis is de regionale netbeheerder elektriciteit en gas in de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg. Onze aandeelhouders zijn provincies en gemeenten uit ons verzorgingsgebied. Met 5.100 collega's werken wij continue aan onze ruim 190.000 kilometer midden- en laagspanningsnetten en lagedruk gasnetten. Enexis draagt zorg voor de aansluitingen van circa 3 miljoen klanten en de bijbehorende infrastructuur tot aan het hoogspanningsnet van TenneT en hogedruk gasnet van Gasunie/GTS.